

לשמוח
בדחלקד

להפנים שהכל בסדר
למרות שתמיד יהיה מה לשפר
ממקורות היהדות ובשימוש חכמים
עד יישום פרקטי בדורנו

דוד ריזל

לשמוח בדחלקד

כל חזכויות שמורות למחבר
דוד דיזל

0527698759

9090674b@gmail.com

בהוצאת:

Orach Chaim
**אורח
חיים**
נתיבים להצלחה
Pathways to Success

עימוד:



זר זהב

הבית למחבר הספר
מכירת חזרה ודיליה

ZR035060543@gmail.com

03-50-60-543

T.A.



מזדוורת וואלפיש

תרומת ידידנו
ד"ר ר' יעקב שלמה הלוי וואלפיש הי"ו

לעילוי נשמת הוריו

ר' צבי הירש

ב"ד שלמה זלמן הלוי וואלפיש ז"ל

שריד משארית הפליטה של שנות הזעם, כור מחצבתו
מחסידי סלונים בעיד לודז' בפולין, למד בישיבת 'תורת חסד'
בברנוביץ בחברותא עם מרן אדמו"ר בעל הנתיבות שלום

גלב"ע ח' ניסן תשס"א

והאשה החשובה

מרת מרים צביה

בת ר' יעקב יוסף ע"ה

גלב"ע ח' מנחם אב תשס"ז

ת.ג.צ.ב.ה.



לעילוי נשמות

הקדושים שנספו בשואה על קידוש השם הי"ד
ממשפחת וואלפיש

ר' שלמה זלמן ב"ר שמואל הלוי וואלפיש
ט"ו תשרי תש"ב

אשתו מרת פריידא ב"ר שלמה לבית פלאטא
כ אייר תש"א

בניהם

ר' אפרים פישל י"ד אדר תש"ה אשתו שרה ובנם וועלוויל

ר' אברהם אבא כג סיון תש"ב אשתו רייזל וילדיהם

ר' אלחנן זרח י"ט שבט ת"ש ואשתו לאה

משה אהרן ג' סיון תש"ד

דוד יא אייר תש"ה

כתריאל אריה

בנותיהם

רבקה דאבע ובעלה ר' גרשון בעדנבוים וילדיהם

אסתר חנה ובעלה ר' יוסף שטיינבערג וילדיהם

שינדל לאה ובעלה ר' דוד בודזינער

ממשפחת פראמער

ר' יעקב בן ר' מרדכי

אשתו מרת פערל ב"ר מנחם מנדל גריינשטיין

בנם שלמה ואשתו חיה וילדיהם

בתם חנה ובעלה אליעזר וילדיהם

בנותיהם בלומה וחיה

ת.ג.צ.ב.ה.

הסכמת הגאון
רבי ישראל זושא דוורביץ שליט"א
רב קהילות החסידים באלעד

שילחי חודש תליתאי אשר בה נתנה תורה תליתאי לעם תליתאי תשפ"ד

עונג וגם שמחה מלאו את לבי, עת ראיתי את הגליונות, ובהם אוצרות של שמחה.
החל מהראשונים, בואכה האחרונים, וכלה מהבעל שם טוב הקדוש ותלמידיו –
אשר נאספו לפונדק אחד בתוספת ביאורים.

אשר בשם 'לשמוח בחלקך' יכונה
ונאספו על ידי האומן במלאכתו, נכדם של אבירי עולם צדיקי עליון,
ה"ה הרה"ח בנש"ק רבי דוד ריזל הי"ו

מפארי וחשובי תושבי עידנו המעטירה עיה"ת והחסידות 'אלעד'
ועל זה נאמר מגלגלין זכות על ידי זכאי. שהרי ענין השמחה כל כך נחוץ בזמננו,
בדור של עיקבתא דמשיחא, כאשר כל הסימנים מעידים שהנה הנה אנו נגאלים.
בין בקשיים של 'היוקר מאמיד' בין בקשיים ש'אומות העולם מתגרות זו בזו,
וכל השונאים מבחוץ ומבפנים אשר עומדים עלינו לכלותינו חס וחלילה. וכל כך
קשה לשמוח.

וכבר אמרו צדיקים: 'כי בשמחה תצאו' – שעל ידי השמחה נצא מכל הצרות,
ודווקא על תקופה זו התכוון שלמה המלך בקהלת 'ושבחתני אני את השמחה'.
וכפי שאמר רבי משה לייב מסאסוב זצ"ל: יהודי שאינו מתהלך בשמחה ואינו
יוצא בריקוד על שהוא יהודי, הרי הוא כפוי טובה כלפי שמים, וסימן הוא
שמעולם לא שמעו אזניו את הברכה 'שלא עשני גוי'.

על כן אמינא לפעלא טבא, מיודעינו החשוב הג"ל, אשרי חלקך בזה ובבא, על
הזיכוי הרבים שהינך עושה.

ואשרי למי שיכניס לביתו תכריך כתבים אלו, שבוודאי ישפיעו עליו שמחה.
וזה יזרז את השמחה הגדולה שנזכה לאז ימלא שחוק פינו' במהרה בימינו אמן.

לשכה ובית הדין: רח"ל ב' מאר 13 אלעד
רבי ישראל זושא דוורביץ שליט"א
רבי דוד ריזל הי"ו
רבי יעקב ארינס חסידים ירושלים שליט"א

הסכמה ממד"ר
רבי יעקב ישראל לוריא שליט"א
ר"מ ישיבת בית אברהם סלונים
וחתנא דבי נשיאה אדמו"ר בעל ה'נתיבות שלום' זצ"ל

הס"ד אסדר אל יסיר ישראל

אידידי היקר וו"ח הר"ר דוד ריזל הי"ו

הגיע לידי גליונות כתב ידך בענין מידת השמחה המהוללת
בפי כל חוסי החסידות וכמובן דיש בזה מדרגות ע"כ מדרגות
וטריחא לי מילתא אצבור על כל החומר אולם חלקה דיש בזה
דברים טובים המתישבים על האם ובה אחרו חז"ל [מדרש
שואל פרשה א] כל פטטיא ביסין ופטטיא דאורייתא טבין
ובפרט כמקובל בפי חסידים דאט דבורים בלבד בענין השמחה
מהניא, ואמ"נא אפצלא טבא ישר ותזכה לשמחת האם ולשמח
אחרים בדבורים,

הכ"ד ידידך יעקב ישראל אוריא

המלצות אנשי מקצוע

היועץ הרב אהרן פרידמן

"השמחה משפיעה על מצב רוחנו לטוב, יותר מכל דבר אחר. השפעתה ניכרת ובלוטת בכל שטחי החיים. גם ברוחניות וגם בגשמיות. אדם שמח יהיה מלא חשק וחדוות עשייה. הוא יראה את הטוב שבכל דבר, וגישתו תהיה תמיד חיובית. גם מבחינה חברתית, הוא יהיה יותר ידידותי, יקבל פני כל אדם בסבר פנים יפות, ויהיה נעים לאחרים להיות בקרבתו. הוא יהיה מקור השראה לבני ביתו ולילדיו ולכל החוסים בצילו. גם ידוע כי אנשים שמחים – בריאים יותר וסובלים פחות ממחלות כרוניות, כך שגם מבחינה פיזית, אדם שמח ירויח הרבה.

אך כפי שידוע לכולנו, להיות בשמחה תמיד – זו עבודה גדולה וקדושה. אין זו משימה קלה. החיים הם מורכבים, והקב"ה מזמין לכל אחד מספיק דברים שעליו להתמודד עמם במהלך שנות חייו. 'בכל יום יזמן לאדם איזה יסורין' – מעיד בספר מאוד עיניים (פרשת ויצא ד"ה וזשה"כ וידעת היום). לאף אחד מאתנו לא הולך בדיוק כפי שהיה רוצה, אך השאלה היא תמיד, עד כמה ארועי החיים מפריעים או מערערים את שלווה נפשנו, וזה כבר תלוי בבחירתנו איך להסתכל על מה שקורה, ובמוכנות שלנו לקבל ולהשלים עם המציאות. הכל תלוי בעומק האמונה והבטחון שיש מנהיג לבידה ו'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד', ו'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה'.

על כן, בואו ונחזיק טובה להרה"ח ר' דוד ריזל שליט"א, שאסף וליקט רעיונות נפלאים ממקורות טהורים, מאוצרם של חז"ל ומספרי חסידות ומוסר, שמלמדים אותנו כיצד להיות שמחים בחלקנו, ודרי הם לפניכם בספר 'לשמוח בחלקך' ערוכים בטוב טעם ודעת. מי שחפץ להכניס יותר שמחה בחייו, יוכל למצוא בספר זה בעז"ה מגוון רעיונות ודרכים איך לעבוד על כך."

המלצות אנשי מקצוע

המחנך הרב פנחס ברייער

"עברתי על הספר מלמעלה וניכרת ההשקעה בירידה לפרטי וענפי מידת השמחה בצורה מסודרת ומאידת עיניים.

שמחה כידוע היא מהעבודות הקשות שבמקדש. ידועים דברי המהר"י על רבו האר"י הק' שזכה לכל דרגותיו בשל דרגתו בשמחה של מצווה ודברי הגר"א זי"ע שהמצווה הקשה בתורה היא מצוות שמחת בחגך לשמור על שמחה רציפה במשך כל החג.

ברורנו קיים בלבול בין שמחה של שטות, שכל מהותה היא התנתקות מהמציאות וכניסה לאווירה של הוללות, בבחינת שוטה אינו מרגיש. לבין שמחה אמיתית יהודית שמהותה חיבור למציאות החיים.

כדברי התיקוני זוהר שאותיות 'בשמחה' הם אותיות 'במחשבה', דווקא מתוך מחשבה וחיבור אמיתי למציאות החיים ואתגריה, דווקא משם לשמחה.

גדלנו כולנו על דבריו של בעל בית אהרן מקארלין, ששמחה אינה מצווה ועצבות אינה עבירה, אך למה ששמחה של מצווה מביאה שום מצווה אינה מביאה.

ולחיפך, למה שעצבות גורדת שום עבירה אינה גורדת.

דומני שעדיין אין ספר מסודר המקיף את ענין השמחה בצורה מקיפה ובהירה, ואני מאחל מעומק הלב למחבר, שיזכה להפיץ מעיינותיו חוצה לתועלת הכלל והפרט, להרבות שמחה אמיתית בכלל ישראל".

תוכן הענינים

הקדמה	א
השמחה - מקורה וענינה	טו
השמחה היא בין הוללות לעצב	כו
המרירות הרצויה	ל
שילוב של מרירות הלב - עם השמחה	מב
אור האורות של האמת	נה
הצורך בהכוונה של החכמים רופאי הנפשות	פג
יישום פרקטי במציאות החיים	צ
עזרה ראשונה להיכנס לעולם השמחה	צט
שמחה בימי התשובה	קג
בל ידח ממנו נדח	קה
סיפורים	קיא

הקדמה

טרם נפתח בדברינו, כדאי שהמעייין יקרא בלשונות הקודש של דברי התורה, כפי שנעתיק להלן. להכיר בשגב החשיבות של ה'שמחה'. עד כמה היא תופסת מקום חשוב ביהדות, והיא נוהגת בכל מצב ובכל זמן.

'תחת אשר לא עבדת את ה'א בשמחה ובטוב לבב'
(דברים כה מז)

'עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה'
(תהילים ק ב)

'איזהו עשיר? השמח בחלקו!'
(מסכת אבות פרק ד משנה א)

'ולא יהא מהולל ושוחק ולא עצב ואונן אלא שמח כל ימיו בסבר פנים יפות'
(פ"א מהל' דעות ה"ד)

'ומה נכבד מעלת השמחה הזאת, ומה רב סגולתה עד שמביא את האדם לרוח הקודש ולנבואה, ומה יקר המשוש הזה בעיני השם, כמה חביבה עליו וכמה הוא מקפיד עליה, לכן שוש אתה משוש השם, שמח ועלז בכל לב באהבתו, כי חדות השם היא.'
(ספר הברית חלק ב מאמר יד האהבה והשמחה פרק ט')

'כי באמת אין כל עצב בעולם למי שמכיר אור האורות של האמת.'
(קובץ אגרות חזו"א, ח"א, לו).

עיון במקורות מגלה שהשמחה וההתחזקות הם יסוד גדול בחיי יהודי ובעבודת ה'. מצד שני, תפקיד האדם בירידתו לעולם הזה הוא כדי לקיים מצוות, לשבר את מידותיו הרעות ולהתקדם בעבודת ה' צעד אחר צעד, הרבה נכתב על מצוות היראה והתשובה, שהשב בתשובה עליו להתחרט במרידות מעומק הלב על חטאיו.

ספר זה נכתב כדי לעשות סדר בראש, ולהבהיר שתפקידו העיקרי בכל עת ובכל מצב אישי, גם כשעוסק בתשובה ואפילו בימי האבילות, תמיד תמיד עליו 'להיות שמח'*, ובכל מחיר!

א. בימי השואה, אחד שאל את מרן החזון איש, איך אפשר להיות בשמחה בימים אלו, כשאנו שומעים שבאירופה נהרגים כל כך הרבה יהודים באכזריות נוראה, צרות ורדיפות והשפלות.

ענה לו החזו"א, שהדין הוא, שנבואה אינה שורה אלא מתוך שמחה, וא"כ כשירמיהו התנבא את הפסוקים של 'איכה ישבה בדד' שזה נבואה שנאמרה לו משמים, הרי בודאי היתה לו השראת השכינה, ובודאי שהוא היה בשמחה.

אם כן גם אנו, למרות שאנו מתאבלים ומצטערים עם אחינו באירופה, על כל הסבל שהם סובלים, ועל כל כך הרבה יהודים שנהרגים מדי יום ביומו. עד כאן מתשובת החזון איש.

יש בו כלים ועצות פרקטיות איך ליישם את השמחה כ'דרך חיים', בכל עת. גם בעתות מצוקה וייסורים. ואיך להיות אדם מאושר שטוב לו על הלב.

טבע האדם שהוא מבקש להיות מאושר ושמח. אך ליבו נעצב עליו, מכל מיני גורמים. לפעמים, הוא סבור שהוא לא מסודר כל צרכו בעולם הזה, חסר לי את זה ואת זה, כל הזמן קופץ למול עיניו העליבות והמסכנות שלו.

יש ואדם אכן סובל מצרות וייסורים, הוא מבקש חיזוק ועידוד לרפאות את נפשו ממכאוביה. הוא לא יכול להתעלם מהמציאות הכואבת, והוא מבקש תשובות אמתיות ומבוססות.

לנו כיהודים מחונכים שמבקשים לעשות את תפקידנו כמו שצריך, הנפש תובעת מאיתנו תדיר למלאות את חובתנו בעולם, המחשבות האלו שוברות את הלב, אכפת לנו ממצבנו הרוחני שהוא ירוד כל כך. בפרט לאחר שנכשלנו בחטא, או שאנו מרגישים שעברנו תקופה של ירידה מדרגתנו בבניין קומת האישיות.

נעצור ונתבונן. היהדות דורשת לשמוח בעבודת ה' בודאי.

לא משנה באיזה מצב רוחני הוא נמצא, תמיד עליו לשמוח בחלקו. כך כתב בפרי הארץ (מכתב כב): 'כי הנה כלל גדול בתורה להיות שמח בחלקו גם בעסק התורה והעבודה, אם מעט ואם הרבה, ויהנה ממנו'. וכן כתב גם רבי לייב מדוקאר תלמיד המגיד ממעזריטש (יסוד המעלה מכתב לז): 'לעולם יהיה אדם שמח בחלקו אפילו בדברי תורה'.

כיון שכך מתעוררת השאלה, איך ניתן לשלב את השמחה יחד עם המרירות שתוקפת את האדם מחטאיו וממצבו הכללי - שהוא רחוק מלמלאות את תפקידו?

יש כאן שאלה תיאורטית, יחד עם זאת יש כאן כאב רגשי שדורש מענה פרקטי ליישום במציאות היום יומית. גם אם נכיר את ה'תיאוריה' איך משלבים את השמחה עם התשובה והתיקון התמידי. עדיין עלינו ללמוד 'פרקטיקה' איך ליישם זאת במציאות. כמובן בדרך התורה והיראה וכמסורת חכמי הדורות.

שמחה היא 'מסכת' עצומה שאין אפשרות להקיף כולה. היא כמו ים, אי אפשר לשתות את כולה, אפשר לשתות מעט ולרוות כדי סיפוקנו. למילה 'שלג' יש שבע-עשר מילים נרדפות בשפה האסקימוסית, כי כשיודעים מה זה שלג וחיים את השלג אז מגלים בו כל כך הרבה סוגים וגוונים. גם בשמחה, ניתן לראות אותה בכל כך הרבה גוונים, כל אחד תופס אותה אחרת.

ספרנו מתבסס על דברים אמיתיים מהמקורות. הוא מלא בציטוטים מחז"ל, ראשונים ואחרונים במעלת ה'שמחה' ובדרכי קנייתה. 'גדול תלמוד שמביא לידי מעשה' (מסכת קידושין

זאת אומרת ששמחה אינה באה ממצב רוח חולף, שאם עכשיו הכל מסתדר כמו שאני מבין אני שמח. אלא השמחה באה מאמונה בהנהגת הבורא יתברך, שבאיזה דרך ואופן שהיא, אנו סמוכים ובטוחים שהכל לטובה.

דף מ"ב) – הלימוד בדברי התורה שנצטט, 'ביא אותנו בס"ד לשמוח שמחה אמיתית, להיות מאושרים, במנוחה ובשלווה הנפש.

בנוסף, האור של השמחה, טמון במקורות בהם היא מוזכרת בחז"ל ובספרים הקדושים, עצם הלימוד בלשונותיהם מסוגל להביא לשמחה.²

אנו עומדים כבר אלפיים שנה אחרי החורבן, מדור לדור יש ירידה רוחנית. ועדיין יהודים מבקשים ללכת בדרך התורה ללא שום פשרות, בטוחים ומאמינים כי דרך החיים הנכונה ואין בלתה. מבקשים ללבן את הנושא, איך משלבים בין שמחה והתחזקות, לתשובה ומרירות. כי 'נצח ישראל לא ישקר'.

השמחה פותחת לאדם את הלב, את הרצון. כך היא מפעילה את כח ההנעה החזק ביותר שקיים. אם אדם ינסה לכפות את עצמו לדרך הנכונה, כי צריך, כי חייבים – כמה הוא כבר יצליח? אין לו מוטיבציה, אי אפשר לעשות רק בגלל שצריך.

רבי אברהם וינברג בעל היסוד העבודה מסלונים, בצעירותו הוא היה תלמיד של הרבי מלכוביטש. פעם הוא הזדמן לפונדק אחד, והוא שמע יהודי שפונה לחבריו בלגלוג: 'שמעתם איך הרבי מלכוביטש פירש פסוק?!' רבי אברהם היטה את אזנו, הנה גם כשהוא במקום מרוחק זיכה אותו השי"ת לשמוע מאמרותיו של הרבי, ומה משנה לו כוונותיו של האומר.

וכך הוא אמר בשם הרבי מלכוביטש על הפסוק 'הזורעים בדמעה ברנה יקצורו, הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע, בא יהוא ברנה נושא אלומותיו'. שכך פירש, בין העובדים את ה' מתוך מרירות ובכי – 'הזורעים בדמעה', ובין העובדים מתוך שמחה – 'ברנה', שניהם 'יקצורו' יראו שכר מעמלם. אלא שההבדל ביניהם הוא, שאם 'הלוך ילך ובכה' הוא 'נושא משך הזרע' יקצור רק לפי ערך עבודתו, אך מי ש'בוא יבוא ברנה נושא אלומותיו' הוא יקצור אלומות רבות פי כמה וכמה מערך עבודתו.

רבי אברהם העיד על עצמו, שדיבור זה בשם הרבי תפס אותו מאוד, והיה לו למורה דרך לכל חייו. אכן רואים בספריו שמזכיר מאוד הרבה במעלת השמחה ודרכי קנייתה. גם בספר זה ציטטנו הרבה מאמרותיו בנושא.

יש משל שיכול לחדד את החילוק בין כפיה נגד הרצון, לבין עבודה מתוך רצון ושמחה. אם שני אנשים מבקשים להזיז פר שמן וכבד, גם אם הם יתאמצו בכל כוחם הם בקושי יצליחו להזיזו ממקומו. מה החכם עושה, לוקח עשב טעים מתיישב על הפר ומגרה אותו, הפר מריח את הריח האהוב ורואה את העשב, מנסה לקרב אותו אל פיו, והוא מתחיל לשעוט במהירות מרצון.

זו העצה לאדם שמשקיע את כל האנרגיה שלו כדי לכפות את עצמו, שישקיע אפילו מעט אבל במקום הנכון, שיחשוב על דרכים איך להטות את הרצון שלו ליעד המבוקש.

ב. ראה בהקדמה לספר חפץ חיים, שכתב שזה הטעם שהשתדל להעתיק לשונות חז"ל על עניני הדיבור.

גשמיות ורוחניות

יהודי שומר תורה ומצוות, רגשותיו מושפעים גם מהצלחותיו בעולם הגשמי, וגם מהצלחותיו בעבודת ה' וברוחניות. אם הוא מאחר לאוטובוס, או שהארוחה לא מוכנה בזמן, זה מכעיס ומרגיז אותו, ומוציא אותו מהכלים. יחד אם זה הוא חי את מצבו הרוחני, הוא מרגיש עצוב ומריר על העוונות שלו ועל מצבו הרוחני.

השמחה שלנו באה גם מרוחניות, וגם מגשמיות. אצל אנשים כערכנו ה'עולם' שלנו מורכב מגשמיות ורוחניות, 'אין בידינו לא משלוות הרשעים ואף לא מיסורי הצדיקים' (אבות ד טו).

אנחנו לא כמו הצדיקים שלגמרי מופרשים מגשמיות, ולא כמו הרשעים שלגמרי מופרשים מרוחניות. כאשר לא טוב לאדם עם מצבו הרוחני ופתאום קרה לו מקרה מיוחד שעשה לו הרגשה שמחה וטובה בגשמיות, הוא עובר רגע לעולם הגשמי ושמח בו.

אצל אחד הרוחניות תופסת מקום יותר גדול, באחוזים גבוהים יותר. ואצל השני הגשמיות תופסת מקום נכבד יותר.

כולנו מבקשים לדעת את הדרך בה נתקדם במדת השמחה, שהיא תביא לנו טובה וברכה בגשמיות וברוחניות.

שמחה ותשובה

בתפיסה הרווחת – או שאתה אדם רציני שתובע ודורש מעצמו ואז אתה לא יכול לשמוח, או שאתה שמח במצבך שאז אתה לא מתקדם ומגיע להשגים.

נדמה, כי אדם שלא ממלא את תפקידו הרוחני בעולמו, העולם הנצחי שלו חרב, ואם הוא 'שמח וטוב לב', פירושו שה'רוחניות' לא מעניינת אותו.

תפיסה זו, היא תפיסה שגויה.

וכך כתב תלמיד המגיד ממעזריטש הרה"ק רבי לייב מדוקאר (יסוד המעלה מכתב לו) 'לעולם יהיה אדם שמח בחלקו אפילו בדברי תורה'. ומשמע שאדם צריך להיות שמח עם עצמו, כולל כל מצב רוחני שבו הוא נמצא.

שמחה אמיתית מביאה לתשובה ותיקון המעשים. ותשובה ומרירות מביאים לשמחה. זה מחזק את זה.

השמחה שומרת על המרירות שהיא לא תייאש, אלא היא תביא אותו לשיפור. והמרירות שומרת על השמחה שהיא תהיה אמיתית, ולא תהא ריקנית ומזויפת, שזה בעצם 'קלות דעת'.

מרירות ועצבות

המרירות בתנ"ך ובקדמונים נקראת לרוב 'עצבון' ככתוב: 'בכל עצב יהיה מותר' (משלי יד כג). המילה 'עצבות' בתנ"ך ובקדמונים אינה בהכרח מילה שלילית, אלא יכולה להיות עצבות טובה ועצבות לא טובה.

כיום בלשונו הפרידו את זה לשניים, לרוב הצד הטוב של המידה הזאת נקרא 'מרירות' וצד הסיטרא אחרא נקרא 'עצבות'. כך גם בספר נכנה את המרירות הרצויה כ'מרירות'. ואת הדיכאון ששובר את רוחו של האדם, משתק אותו, נכנה כ'עצבות'.

שמחה מזויפת מול שמחה אמיתית

אדם שבעצם לא מאושר הולך לסעודה, שותה יין, רוקד ויש לו מצב רוח טוב. השמחה היא מלאכותית ומדומה, זה בריחה זמנית מהמציאות האמיתית שבלבו. שהרי מיד כשהמשתה יגמר הוא חוזר לאפרוריות, 'לא טוב לי'.

שמחה אמיתית - היא השקפת עולם נכונה של יהודי. על החיים, על הבריאה ועל התכלית שלו, שמביאה אותו למצב שתמיד כשהוא יתבונן בה הוא יהיה מאושר. זוהי שמחה שמשקיעים ומפתחים אותה בהתבוננות ובמחשבה, בלי אשליות ובלי מעגל קסמים. יש דברים אמיתיים שעמם יהודים מתחזקים, ואותם הם מטפטים ללב, עוד עוד.

כאשר יש ליהודי את השקפת העולם הנכונה הוא יכול להיות שמח גם כאשר צצים בתוכו רגשי עצבות הם לא יעיבו על האושר שלו.

וכפי שהגדיר זאת בספר 'נתיבות שלום' (חלק א מאמר עבדו את ה' בשמחה): "שמחה היא תפיסה מיוחדת, היא דרך ושיטה בחיים, הבאה מתוך התבוננות מעמיקה, ובכל המצבים והתנאים, באין הבדל אם יש ממה להיות שמח אם לאו, ואם יש לו מצב רוח מתאים לכך".

כשאדם מחדיר לליבו את השמחה, אז אפילו אם עכשיו הוא עצוב בגלל נתונים זמניים, או קם בלי מצב רוח, או שקרה לו דבר קשה. המהות והאושר שלו לא נפגעים מכך.

אדרבה, כאשר יש קושי זמני, אבל הוא צועד בדרך הנכונה ומתקדם בהליכי ה'שמחה'. הרי הוא כמו מי שקשה לו לסחוב על הגב שק כבד. שאם הוא רק יודע שיש בתוך השק הילומים, ועוד מעט הוא יגיע לביתו והוא מתחיל לחיות חיי אושר - הקושי מתגמד ולא תופס אצלו מקום כלל.

תהליך ועבודת חיים

כשמתחילים לעסוק בשמחה, וכן בתשובה ומרירות - יש לזכור שזה לא נעשה ב'לחיצת כפתור', הוא יחליט שהוא צריך 'שמחה', יעשה משהו ומיד ישמח, הוא יעבוד על 'מרירות' ומיד יזכה לכך.

זה לא עובד כך.

לקנות מדה זה דורש הרבה עבודה בעקביות, זה לא פשוט. [יש גם פתרונות זמניים, ראה פרק 'עזרה ראשונה להיכנס לעולם השמחה', זה פתרון טוב לרגעי מצוקה. אך בשאר העיתים מן הראוי לרכוש זאת בתהליך עקבי].

'הצדיקים לבן ברשותן' (בראשית רבה לד י). כביכול יש להם כפתור שבלחיצה אחת הם מכוונים את ליבם לעבור למדה הרצויה כעת להחליט לעבור למידה הרצויה והנצרכת ולבחור מתי

להשתמש בה. המידות אצל צדיקים הם ברשותם, הלב שלהם טהור, וכל המידות בטהרתם מסודרות לפנייהם כ'ארגז כלים', בשביל להרים אותם לעבודת השם.

אך אדם רגיל שליבו עוד לא ברשותו, לא יכול לבחור איזו מידה תתעורר אצלו עכשיו, אצלו המידות מתעוררות לבד. העבודה שלו היא, במקרה הטוב, להיות מעביר על מידותיו, שאם המידה המתעוררת אינה טובה, עליו להתאמץ לעמוד על המשמר ולא להיסחף אחריה, כדי לא להיות כמו הרשעים, ש'הן ברשות לבן' (שם).

אצל אדם רגיל, לא צריך לדעת - באיזו מידה עליו לאחוז כעת, אלא מה התהליך שעליו לעבוד כדי להגיע למידה הרצויה.

את יסודות השמחה יש לשנן כמאמר הכתוב (דברים ד ט): 'והשבות אל לבבך' כפירוש הזוהר הקדוש (בחלק ג דף מזא) 'מאי והשבות? אלא זמנא חד ותרין ותלת' [תרגום: אחד, שתיים ושלוש]. לא מספיק שפעם אחת תכנים זאת ללב ותדע מכך. אלא צריך תמיד לטפל, להכניס את הדברים עוד ועוד ללב.

בתיאוריה

כשרוצים לטפל בשמחה יש את החלק הרגשי, ויש את החלק השכלי. לפעמים הרגשות של הדכדוך גואים ואין לאדם אפשרות לשלוט ברגשותיו.

אך נניח את ההרגשה בצד. וננסה לחשוב, מהי האמת?

בחיים - זה דבר שמח או דבר עצוב?

בהשקפה ראשונה, נראה להשיב: זה תלוי, איזה חיים יש לך. יש אדם שחי טוב, ויש לו את כל הסיבות להיות מאושר ושמח. ויש אדם שחסר לו הרבה דברים חיוניים בחיים, ויש לו את מלוא ההצדקה להיות עצוב.

לפי הנחה זו, אין לאדם בחירה - אם להיות מאושר או עצוב. אלא, זה גורל שנגזר על האדם, מבלי יכולת להשפיע עליו ולשנותו במאומה.

היהדות

אותו דבר ניתן לשאול:

היהדות - זה דבר שמח או עצוב?

בהשקפה ראשונה, נראה להשיב: זה תלוי עד כמה אדם מקיים את התורה ואת המצוות. אם יש לו לפחות 'עולם הבא', הוא יכול לשמוח בחלקו הצפון לו, למרות שעובר ייסורים וקשיים בעולם הזה.

והדרך ליזכות בעולם הבא, תלוי בבחירה שלו.

אם כן, אין כאן ענין לעבוד על מדת השמחה, אלא צריך להיות בסדר, לשמור תורה ומצוות. ואז זוכים לעולם הבא.

דרישות היהדות

ומי בסדר?

יש יהודים כשרים טובים שהגדירו וקבעו מה זה 'בסדר', במסגרות שניתן לעמוד בהן, לאנשים מסוימים, מסודרים ונמרצים במידה מספיקה.

ואז אנשים אלו מרוצים ומסופקים, שהם באופן כללי בסדר, וגם כשהוא נכשל פה ושם בכמה עבירות, מעת לעת הוא חוזר בתשובה על עבירותיו. ובכל מקרה אחרי הפיניש הסופי של ימי התשובה ויום הכיפורים שהוא מנקה את כל העבירות. הוא יותר רגוע. אם הוא גם יזכה להיפטר מהעולם מתוך וידוי ביישוב הדעת, הוא יהיה מוכן ומזומן לקבל את העולם הבא שלו, ושלוש על נפשו.

איך יהודי זה מסביר לעצמו, אם הכל כל כך טוב ובסדר, מדוע המשיח לא בא, ואין עולם התיקון?

- זה בגלל האחרים שאינם מקיימים את התורה והמצוות כהלכתן, אבל אני שלום עלי נפשי.

אמנם מי שמחפש את האמת, יודע, שדרישות היהדות הן - אין סופיות.

אהבת ה' עד כלות, יראה ופחד, בוש וביטול, טהרת המדות והחומר - כמלאכים ולמעלה מהם. שמירת כל מצוות עשה ולא תעשה, כולל התלויות בלב, וכולל ועשית הישר והטוב, וכל דקדוקים דרבנן, ברעותא דלבא, ובנכונות תמידית למסירות נפש.

נוכח דרישות כאלה, מי יאמר זיכיתי?

וכי אפשר להיות שמחים עם דרישות כאלו?

הלשון בחז"ל 'נוח לו לאדם שלא נברא, משנברא'. - זה אפילו לא משל להרגשה של אדם שרואה בעין נוכחה, היכן עומדים דרישות התורה, והיכן הוא.

הצדיק

'צדקות' - זה דבר שמח או עצוב?

- תלוי, אם אתה מקיים את מה שנדרש מצדיק.

מה נדרש מצדיק?

- זה נושא רחב מאוד, וננסה לתמצת את הדרישות בכמה סעיפים:

תורה - להגות בתורה יומם ולילה. לדעת את כל התורה כולה, ש"ס וש"ע, לחזור ולשנן.

יראה - לזכור ולהרגיש כל הזמן, שהמלך הגדול מלך מלכי המלכים עומד עליו ורואה במעשיו (רמ"א בסעיף הראשון בשו"ע).

בין אדם לחברו - לא לצער אף אדם, לא ליגוע בפרוטה שאינה שלו. להיות נחמד ואהוב רך ונעים, להראות סבר פנים יפות גם כאשר מרגיזים אותך ואתה מלא בדאגות.

שבת – מטהר הוא את ליבו כדי שקדושת השבת והשכינה הקדושה תוכל לשרות עליו. שמתקן ומכין לשבת דירה נאה בלבו, וכלים נאים באיברים שלו, ואשה נאה, שהיא נשמתו, (תיקוני זוהר תקונא שתיתאה כבב)

אמונה – שהוא קרוב לה' בכל ליבו מרגיש אור הנפש בליבו, הוא חי מרומם בעולם עילאי, כלשון הפיוט לך קלי תשוקתי שחיברו רבי אברהם אבן עזרא:

"הכי אתה מנת חלקי ורנתי וטובתי,
וגורלי ומהללי וכל גילי ושמחתי,
ששון לבי ואור עיני ומעוזי וחמדתי,
ומרגועי ושעשועי מנוחתי ושלותי".

מנינו קצת מדרגותיו של הצדיק, דרגות אליהם ניתן לזכות רק אחרי השלבים הראשונים בסולם: היטהרות מפגמי הנפש, ופרישות מכל עניי החומר (כמבואר באריכות בשערים בספר אורחות צדיקים).

כאן אנו נתקלים בבעיה.

מי שרוצה להיות צדיק עליו לפרוש מכל הנאות העולם. מאידך - אי אפשר לפרוש מהנאות החומר ללא הנאות רוחניות מקבילות, שהרי נפש ישראל היא מעולם התענוג. אז איך מתחילים את הגלגל?

בפרט, שיצר הרע אינו שוקט ואינו נח לרגע, ובכל רגע של היסח הדעת, ושלא. – הוא תוקף בכל יכולתו. כל רגע נופלים חללים. יש לאדם כל הזמן סיבות מוצדקות ליפול ברוחו. ואיה ההנאות הרוחניות ?

עובד ה' מול 'בעל-הבית'

יש שתי דרכים בחיים, יש דרך של 'עובדי ה'', ויש דרך שאדם מתנהג כ'בעל הבית'. בעל הבית זה מי שקבע לעצמו מסגרת יומית של יהודי כשר וחי על מי מנוחות, בלי מאבקים תמידיים מול היצר הרע, ובלי אתגרים להעפיל מעלה בהר ה'.

אם אדם מבקש לעבוד את ה' עליו להאבק עם היצר הרע. אם כן הרי חייו אינם חיים. הוא נופל ונכשל, ומלא פגמים. הוא אף פעם אינו מרוצה ממצבו, יש לו סערת הנפש. ליבו קרוע ומורתח. ואיך תהיה לו שלווה, תענוג ומנוחת הנפש?

נאמר, שיש לו דבר אחד להיות מרוצה מעצמו. מכך שיש לו מרירות.

גם זה לא!

- כי אם הוא כן שמח, אז הוא לא מריר...

הציור הזה שהבאנו, זה מרירות שאינה רצויה, כי היא לא מועילה לאדם, ורק שוברת ומייאשת אותו.

האושר מגיע מהמידות הטובות

עד עכשיו בחנו את הנושא בהשקפה השטחית, שעבודת ה' ודרישות היהדות לא הולכים בכפיפה אחת עם השמחה, המנוחה והרוגע.

אך זו טעות. על כרחך ששני הדברים, כן יכולים לשכון כאחד.

הכיצד?

הדרך לקיום המצוות אינה רק במלחמה, לכפות את יצר טוב על יצר רע. אלא מתוך מכלול חלקי הנפש. כמו שדרשו חכמים על הפסוק (דברים ו ה): 'בכל לבבך', בשני יצרך, ביצר טוב וביצר הרע (ברכות ט ה). גם את היצר שרוצה תענוג, שמחה וטוב - גם אותו יש לרתום לעבודת השם. מכיוון שהטוב, התענוג והאושר האמיתי הוא באמת בקיום התורה.

היצר הרע במלחמתו הגדולה משקר ליהודי, בכך שמנסה לשכנע אותו שהאושר שייך לתחום שלו. הוא אומר ליהודי: 'אני מסכים איתך, תהיה עובד השם, רק עבודת השם יכולה לתת לך קדושה, ורק קדושה יכולה לתת לך עולם הבא. אבל כשאתה רוצה להנות, את זה רק אני יכול לתת לך. אתה לא רוצה להנות?! בבקשה! תלך להיות עבד השם. אבל מתי שלא תוכל ותבקש קצת להנות, תבוא אלי'.

אך האמת היא שהיצר הרע נותן רק 'מוות ואבדון'. הבלבול נובע מאופן העסקה, שקודם מקבלים את המוצר שהיצר הרע הצליח לדחוף לנו, וכשמגלים שהמוצר מקולקל, אז הוא כבר בא לגבות את התשלום...

האושר של העולם הזה מונח בקרבה לה', בקיום המצוות ובהתרחקות מהעבירות. רק הקב"ה הוא הטוב, הערב והמועיל. ורק הוא הנותן תענוג, שמחה ואושר.

הרמב"ם כותב על המידות הטובות: 'ההולך בדרך זו מביא טובה וברכה לעצמו', 'למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו'. 'והיה ברכה', מהותו היא עצם הברכה.

וכן בספר נתיבות שלום חלק א, בפתיחה לנתיבי טהרת המידות, הוא מתאר את 'האושר' שיש, למי שמידותיו טובות ומתוקנות. וזה לשונו:

"האדם שזכה לעבוד על עצמו ולהגיע לטהרת המדות, הוא האדם המאושר. המדות הטהורות המה מקור אושר החיים, ואילו המדות הרעות מאמללות את חיי האדם.

בעל המדות הרעות, כל ימיו רוגז ותמרורים, אוכל אחרים ונאכל בעצמו, אינו נסבל בחברה, ואינו סובל חברה, עד שתמיד לבו רע עליו וחיו אינם חיים". [כמובן שזה הקצה הקיצוני. כל אחד מכיר את עצמו עד כמה הוא מרוגז, ולפי זה הוא יודע מה מצב ה'מידות' שלו].

"ואילו זה שזכה לטהר מדותיו, הוא תמיד מאושר, שמח עם כולם, וכולם שמחים אתו, הוא מקור ברכה לעצמו ולכל הסובב אותו, וטוב לב משתה תמיד. היא הברכה שנתברך בה אברהם אבינו עמוד החסד 'והיה ברכה', מהותו היא עצם הברכה ... כי האיש הטוב מקרין מטובו על הכל".

ולכאורה יש להבין, מאי נפקא מינה? אם זו מצות עשה, הרי 'שכר מצוה' בהאי עלמא ליכא? וגם אם כן, וכי זו סיבה לשכנע לקיים מצוה? מצווה מקיימים כי צריכים לקיים.

ואם הרמב"ם והנתיבות שלום, כן מספרים לנו שהמידות הטובות הם מקור האושר בחיים. זה מלמד אותנו, שבעניני מדות השאלה אם הוא מאושר או אומלל, היא שאלה קריטית. כי זה מעגל שמזין את עצמו, האושר מביא מדות טובות, והמדות הטובות מביאות אושר.

ואילו האומללות מביאה רוגז ותמרורים ומדות רעות, והמדות הרעות מביאות אומללות, וגם זהו מעגל שמזין את עצמו. וזה בעצם ההבדל בין החיים והטוב, לבין המוות והרע.

נעסוק בסוגיות אלו, הן בצורה עיונית, על האופן הרצוי בדברים. והן בפן המעשי, איך למצוא את האיוון הנכון, בין המרירות הנצרכת כפי דרגת האדם, לבין השמחה שאי אפשר בלעדיה.

אין לאדם כפתור, שעל ידי לחיצה אחת, אפשר לעבור למדה הרצויה. אלא השאלה היא באיזה דרך יש להחזיק כדי להגיע למדה הרצויה, ואיך עושים זאת.

ניקה רק מרצפת אחת

השמחה כדרך חיים, שאינה תלויה בגורמים חיצוניים, היא הרצויה היא באה מסיפוק, כשאדם מצליח לעמוד ביעדיו. שמחה זו מצויה להבדיל גם אצל אומות העולם. והיפוכה של שמחה זו היא האכזבה כשאנו מצליח לעמוד ביעדיו מתאכזב מעצמו.

היעד של יהודי, הוא לעמוד במשימות שבורא העולם הציב לו. כדי לנתח איך מגיעים לסיפוק ושמחה בעמידה ביעדים בעבודת ה', ניקח מושל מיעדים שאב מציב לבנו.

נתאר לעצמנו אבא שמנהל אולם שמחות, ומינה את בנו שינקת את כל מרצפות האולם. האב מעריך שעבודה זו תיקח לו כמה שעות, והוא קופץ לביקור לראות מה קורה. אם יראה שבנו ניקח ככל יכלתו ואף הספיק חלק נכבד, כמובן יחמיא לו ויעודדו, הוא יהיה מרוצה מהישגי הבן, ואף הבן יהיה מלא סיפוק ממעשיו. כך הבן נמצא במעגל חיובי, ויבוא למחרת בשמחה לעבוד שוב.

אך מה יקרה, אם הבן ניקח מרצפת אחת בלבד. והאב מגיע, ומבין שהבן בזבז את זמנו לגמרי? בנוהג שבעולם, האב יגער בו, מדוע ביטל את זמנו.

ילד חכם יזדהה ויבין את אכזבת האב, ויש סיכוי, שמחר יחליט להתנער מעצלנותו ויסתער על המלאכה אף יותר מכוחותיו הרגילים.

ננסה לתאר לעצמנו, אם האב נזהר לא להענישו. לדעתו, גערה רק תייאש את בנו, ולא תיתן לו שום מוטיביציה להתקדם. והוא מחפש איך בכל זאת ניתן לעודד את בנו. הוא ינסה להעריך את עבודתו, באותה מרצפת אחת שהוא כן ניקח.

זה יישמע מאוד מגוחך וציני...

אבא שמחמיא לבנו שניקה מרצפת אחת בכמה שעות. רק בן לא חכם יתמלא סיפוק ממחמאה כזאת.

אם יש לבן טיפת שכל, מה הוא יסיק מהמחמאה של האב, שאם הוא יוסיף למחרת על עבודתו וינקה שתים ושלוש מרצפות, הוא כבר יכבוש את האליפות. נמצא שהמחמאה של האב, רק מקטינה את היעדים שהבן יציב לעצמו. ואף אם לא יעשה כלום עדיין ירגיש בסדר, כי אם מרצפת אחת מצדיקה כזו מחמאה, כנראה שזה באמת קשה.

הוא יודע שלנקות מרצפת זה עבודה שלוקחת פחות משניה, והוא מעמיד מול טרחה מועטת זו, את כל השעות בהן בילה וביטל את הזמן.

נעבור רגע לנמשל,

לכאורה כך הם הדברים, ביחס של יהודי לקונו. יהודי ששבור מכך שמעביר את ימיו בבטלה. אם הוא מתחזק ולומד פסוק אחד, ויחזק את ליבו לשמוח בכך שהוא למד פסוק שלם... הרי לכאורה בכך הוא מקטין את שאיפותיו.

הרבה עובדי ה' רציניים סבורים, שהשמחה והסיפוק מדברים קטנים, מכבה את השאיפות ואינה תורמת. ולהיפך, על אדם שמעוניין לשמור על תביעת הנפש לגדולות, הוא לא יכול להסתפק בקטנות.

ולכן על אדם לאמוד נכון, מה הם יכולותיו, ולא להתפשר על פחות מכך.



בעזרת המשל הזה, נבאר את הטעות הרווחת.

אם האבא סבור שיש כוח לבנו לנקות את כל מרצפות אולם שמחות, ובסוף הזמן הוא מגלה שהוא ניקה רק מרצפת אחת בלבד.

הצורה הרווחת - לגעור בבן. זו אכן הדרך הקלה, אך היא לא דרך נכונה בחינוך, והיא לא מוכיחה את עצמה. ככל שגוערים יותר על הילד, ומענישים אותו יותר. אם הזמן כבר מבזבזים את כל התחמושת של הענישה, ואז באים לייעוץ אצל אדם חכם שיודע לבנות תכנית טובה של 'עיצוב התנהגות'.

כשהילד כמעט לא עושה את עבודתו, זה אמור להדליק נורה אדומה, צריך לבדוק מה הרקע לזה. זה מה שעושים בתחילת האבחון, מנסים לזהות, איך הילד הגיע למצב כזה שהוא לא רוצה לעבוד.

ניתן אופציה אחת שהתבררה בשיחת האבחון עם האב. האב סיפר כך:

האמת היא שבהתחלה הוא היה מנקה כמעט את כל האולם. אבל הוא השאיר אחריו כל כך הרבה לכלוך במטבח, וגם שכח להוציא את הזבל החוצה. והכיור נשאר מלוכלך. זה היה מצב ממש בלתי נסבל.

אני לא שתקתי לו, נתתי לו מנה הגונה על חוסר היעילות שלו. למחרת הוא ניסה קצת יותר, אך עדיין זה היה רחוק משלמות. ואז שוב גערתי בו, והזהרתי אותו שבצורה כזאת לא יוכל

להתקדם לעולם, וזה יכול להזיק לו בשידוכים וכו' וכו'. וככה תקופה ארוכה, הוא מתרשל, ואני 'מחנך' וגוער, ומנסה להסביר לו בטובות, ולשכנע אותו, וכאילו שאני מדבר לקיר.

לאחרונה העסק התחיל להתדרדר. מיום ליום הוא מנקה פחות ופחות. השיא היה אתמול שגיליתי שארחי שעתיים הוא ניקה רק מרצפת אחת. ראיתי שאין לי יותר מה לעשות איתו. ולכן באתי אליך לייעוץ.

מה היועץ אומר לו?

תשמע, אתה זה שחיסלת את המוטיבציה של הבן שלך לעשות משהו. אם כשהוא עשה והתאמץ, וקרע את עצמו, כל מה שהיה לך לומר לו, זה לדבר על מה שהוא 'לא עשה'. על הלכלוך שהשאיר, ועל המטבח שנשאר מלוכלך. ועל זה שהוא לא יוצלח, ולא יוכל להתקדם.

הוא לא שמע ממך, מילה אחת טובה על מאמציו ופעולותיו. הרי איבדת את שארית המוטיבציה שהייתה לו להשקיע בעצמו, הוא איבד כל ערך בעיני עצמו, עד שלא נשאר לו כוחות יותר. את שארית הכוחות שהיו לו, באת אתה והוצאת בגערות שלך ובביקורת ה'בונה' שלך.

זו נקראת במרכאות 'ביקורת בונה'.

'נו, אבל זו האמת', מנסה האב לתרץ את עצמו.

'את האמת נשאר לדיון נפרד' – משיב לו היועץ.

היועץ לא יכול להסביר לאבא עד כמה הוא טועה ב'אמת'. אבל האמת היא, שכדי לעבוד, לא מספיק כוח פיזי. הכוח הפיזי תלוי במצב הרגשי של האדם. המאגר שממלא את הנפש בכוחות, הוא שמחה, סיפוק, משמעות. הרגשה שנתננו סיפוק או הנאה למישהו אחר, שעשינו משהו מועיל וטוב.

אבל אם אחרי עבודה של יום שלם עד כלות הכוחות מתברר, שלא עשינו כלום. ורק גרמנו צער לאבינו. הרי אנחנו באובדרפט של כוחות.

למחרת, הוא משתדל יותר, לוקח עוד משיכת יתר של כוחות מהנפש, בריבית יותר גבוהה, אולי הפעם תהיה איזו משמעות לעמלו.

ושוב, התגובה יותר חריפה.

זה כבר עלול להזיק לו לשידוכים ולהרוס לו את העתיד.

וככה יום אחרי יום, לא נאריך. הציבור מספיק אינטליגנטי, בשביל להבין את ההמשך.

הבן אדם הגיע לקיר. הוא לא יכול למשוך יותר כוחות מהבנק.

הוא לקוח מוגבל.



אז מה עושים, שואל האבא את היועץ.

אין ברירה, אתה חייב להתחיל לשקם אותו.

זה יקח זמן, אבל זה אפשרי.

אם הוא עוד לא קרס לגמרי, והוא עוד מנקה מרצפת אחת, יש לך עוד במה להתלות.

אתה במצב טוב יחסית.

יש כאלו שבאים אחרי שהוא כבר קורס לגמרי. ואז זה הרבה יותר קשה.



'תשמע', - מפסיק היועץ את הערפל שנוצר במחשבתו של האב.

אתה בא היום הביתה, ואומר לבן: שמע, בן,

אני רואה את המצב שלך, אני רואה כמה קשה לך,

אני יודע כמה אתה בלי מצב רוח. וכל כך קשה לך להזיז את עצמך.

בכל זאת ראיתי שקרעת את עצמך ונקית מרצפת אחת, אמנם אחת בלבד,

אבל נראה לי שזה היה קשה לך לפחות כמו פעם לנקות את כל האולם, ואולי יותר.

ואת הכל עשית רק בכדי שאני ארגיש שלא שכחת אותי, ואתה עוד מוכן להתאמץ עבורי.

תדע לך שזה פשוט מחמם לי את הלב, הרצון הזה שלך.

יבוא מיישהו ויטען, "אם נשמע שהאבא מחמיא לבנו, אזי כנראה זה בציניות..."

לא, לא מדובר בציניות. מדובר בדרך היחידה בשביל לשקם אדם כזה, שרואה את עצמו,

עצלן, בטלן, חסר תקנה, חסר תקווה.

ובעצם לא מבין, שהוא, או הוריו, או סביבתו, או הצורה שקיבל בטעות את המושג 'תביעת

הנפש', פשוט הפכו אותו לחסר כח לחלוטין.

הוא באמת לא מסוגל לנקות אפילו מרצפת אחת. מה שהוא עושה זה מעבר לכוחותיו. זו

מסירות נפש.

בנמשל,

אנו סמוכים ובטוחים, שהקב"ה לעולם לא מתייחס אלינו בציניות, כי אם באהבה וחמלה

גדולה ויתירה. ואפילו שהוא יודע ובחן כליות ולב, שכל ההספק שלי "זה כלל לא לפי כוחותי.

בזבזתי את זמני, ולא התייחסתי ברצינות לבקשותיו".

אך אבינו האב הרחמן, יודע להבין לסוף דעתו של אדם, מדוע בזבזתי את זמני, מדוע לא

התייחסתי ברצינות לבקשותיו.

אולי, זה מפני שאיני יודע כיצד להכיל את בקשת האב, והיא הפכה עבורי קשה מנשוא.

שהרי, אדם רגיל, בריא ונורמלי, אוהב להצליח. ואם לא הזיתי את עצמי, פירושו:

או שכבר אין לי כח נפשי להזיז את עצמי, או שאני לא מאמין שאצליח.

זה אפס קצהו ממה שאנו משיגים בדעתנו, אך כמובן שאין לשער גודל הרחמים של הקב"ה, לדעת 'מה אנו, מה חיינו, מה צדקותנו. ככלי מלא בושה וכלימה'.

ואם יהודי כן מתחזק מכך שעשה דבר קטן, 'ניקה מרצפת אחת'. אזי למחרת כשימשיך מתוך הסיפוק והשמחה על פעלו הברוך מאמש, ינקה שתים ושלוש מרצפות. והוא ירגיש אלוף! וזה בסדר גמור שירגיש כך.

הוא יעבוד עם כל המרץ (שאינו לו). בשביל לקבל עוד פעם משוב חם, חיזוק ושמחה, כפי שקיבל אתמול. ואם הוא ימשיך לקבל משוב כזה חם של 'שמחה וחיזוק', זה יתן לו כוחות חדשים, הוא ירגיש שהוא מצליח, ושאיבד שבשמים מרוצה ממנו, ושהוא מתקדם.

ומכאן הדרך לשוב לעצמו לא ארוכה.

כן.

גם לנקות 'מרצפת אחת' זה קשה, ומצדיק לקבל מחמאה. ואדם צריך להחמיא לעצמו על כל פסיעה קטנה. כי קושי רגשי הוא יותר קשה מקושי פיזי.

יש אצל בעלי המוסר וגדולי החסידות מושג נכון שנקרא 'תביעת הנפש'. אבל זה לא מה שקוראים היום 'ביקורת בונה'.

